

Leni Riefenstahl

- kronikarka NSDAP czy dokumentalistka?

● Od baletu i kariery aktorskiej, przez reżyserię, po fotografię. Która Leni jest prawdziwa? Dziś premiera przedstawienia Teatru Śląskiego

Tomasz Szymczyk
t.szymczyk@dz.com.pl

Czy jestem dumna? Skąd, żałuję, że go zrobiłam. Jeśli wiedziałabym, co mi przyniesie, to za nic nie zaczęłabym go kręcić - tak już wiele lat po wojnie Leni Riefenstahl odpowiedziała na pytanie jednego z dziennikarzy o „Triumf woli”, nakręcony podczas zjazdu NSDAP w Norymberdze w 1934 roku film propagandowy. Kiedy „Triumf woli” powstawał, Riefenstahl była entuzjastką nazizmu i Adolfa Hitlera. To skojarzenie z jej nazwiskiem funkcjonowało aż do jej śmierci w wieku 101 lat w 2003 roku. Teraz postać reżyserki na warsztat wzięli aktorzy Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego. Dzisiaj w Szybie Wilson premiera przedstawienia „Leni Riefenstahl. Epizody

niepamięci” w reżyserii Eweliny Marciniak. W tytułową rolę wcieli się Dominika Knapik.

Matka z Włocławka

„Triumf woli” nie był pierwszym kontaktem Leni Riefenstahl z kinematografią. Sztuka towarzyszyła jej od małego. Leni, a właściwie Helene Berta Amalie Riefenstahl, urodziła się 22 sierpnia 1902 roku w Berlinie. Ojciec, Alfred, był właścicielem firmy handlowej. Matka, Berta Ida, jedna z dwadzieścioro dzieci urodziła się we Włocławku, dopiero potem rodzina przeprowadziła się do Berlina. Leni już jako pięcioletka uczyła się muzyki, szybko jej pasją stał się taniec. Zainteresowanie to nie spotkało się jednak ze zrozumieniem ze strony ojca, a jeden z kolejnych konfliktów zakończył się wyprowadzką 18-letniej Leni z domu.

Rok 1926. W kinach radzieckich króluje „Pancernik Potiomkin” Sergieja Eisensteina, w Polsce Edward Puchalski i Józef Węgrzyn kręcą pierwszą wersję „Trędowatej” z Jadwi-

gą Smosarską w roli głównej, Hollywood oplakuje zaś zmarłego w wieku 31 lat Rudolpha Valentino. W grudniu tego roku w kinie Ufa-Palast am Zoo w Berlinie ma miejsce premiera filmu „Święta góra” Arnolda Francka z Leni Riefenstahl w roli głównej. W ciągu kolejnych lat Leni gra główne role w kilku kolejnych filmach Francka. Reżyseruje też film „Niebieskie światło”.

Zlecenie od Hitlera

Rok 1932. W lutym Leni Riefenstahl słucha przemówienia Adolfa Hitlera w Pałacu Sportu w Berlinie. W maju pisze do niego list. Następuje spotkanie. W 1933 roku powstaje „Zwycięstwo wiary” o zjeździe NSDAP w Norymberdze. Rok później Hitler zleca Leni pracę nad wspomnianym „Triumfem woli”. Kręciła go przez sześć dni w Norymberdze, ale prace nad montażem trwały aż siedem miesięcy. „Jeszcze nigdzie w świecie państwo nie zajmowało się w takim stopniu sprawami kinematografii. To jego twarz, która zwraca się do nas, to Führer i jego towarzysze broni. Cały naród poznaje w nim samego siebie” - mówi o filmie na łamach pisma „Der Deutsche”. „Triumf woli” - jak po wojnie mówiła o nim Riefenstahl: film dokumentalny - dla wielu Niemców jest zachętą do idei narodowego socjalizmu. Do dzisiaj jego wyświetlanie w Niemczech jest możliwe tylko w celach badawczych i tylko z obowiązkowym wstępem filmoznawcy lub historyka.

- Nigdy nie zaprzeczałam, że wpadłam pod wpływ Hitlera. Ale to, że zdecydowanie za późno rozpoznałam w nim demona, niewątpliwie jest winą lub zaślepieniem - pisała Leni w jednym z listów. W 1948 roku.

Wojenna korespondentka

Rok 1939. Nazistowskie Niemcy napadają na Polskę. Leni Riefenstahl zostaje korespondentem wojennym i towarzyszy żołnierzom Wehrmachtu w działaniach wojennych. Filmuje paradę niemieckich żołnierzy w zdobytej Warszawie. Spotyka się z Adolfem Hitlerem w Grand Hotelu w Sopocie. Jest też w Końskich w województwie świętokrzyskim, gdzie jest świadkiem egzekucji 22 osób, będącej odpowiedzią na atak na żołnierzy Wehrmachtu. W kolejnych latach wojny Riefenstahl dalej kręci filmy. W 1944 roku po raz ostatni widzi się

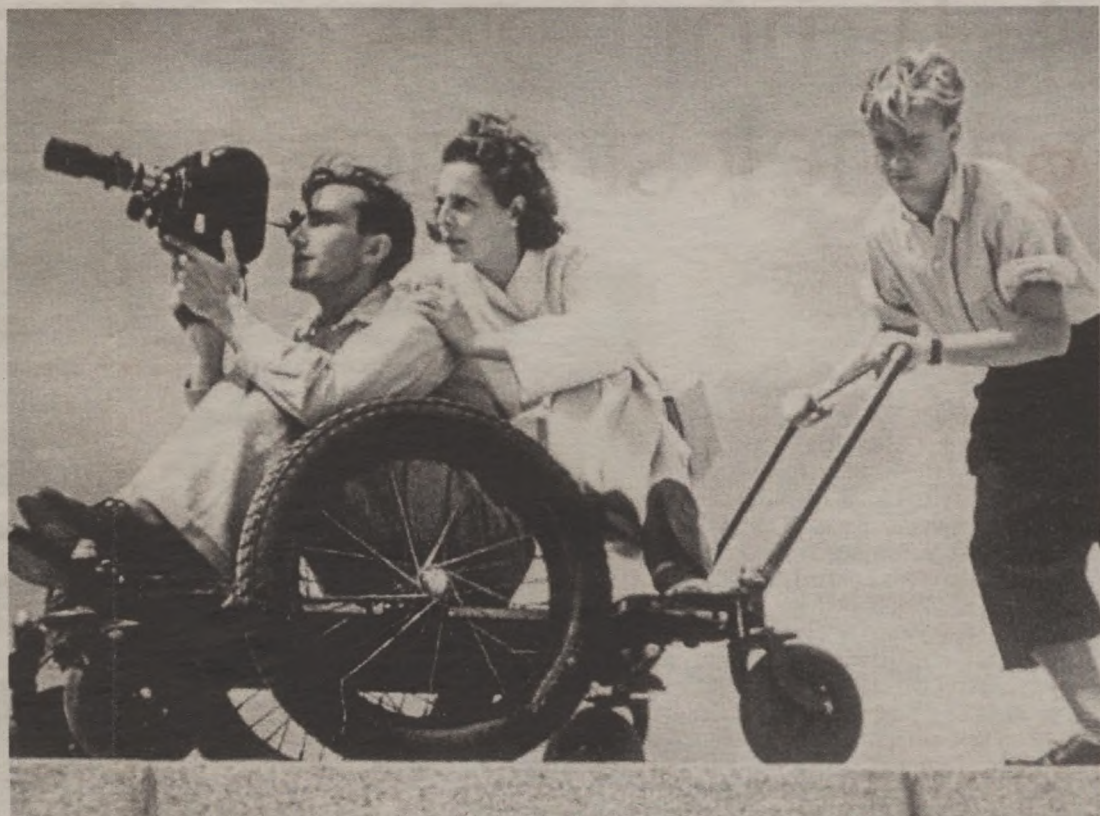
z Hitlerem. Nie mieszka już wówczas w nekowanym nalotami Berlinie, ale w Kitzbühel w Tyrolu. W 1944 roku umiera ojciec Leni. Na wschodnim froncie ginie za to jej młodszy brat Heinz. Ostatni jego przydział to karny batalion, gdzie trafił po donosie do dowództwa na temat zakupu mięsa na czarnym rynku i defetystycznych wypowiedzi.

Po wojnie Riefenstahl jest przesłuchiwana przez amerykańskie wojsko. Trzy razy przechodzi proces denazyfikacji. Próbuje kręcić filmy, ale producenci nie chcą ich finansować. Pojawiają się też oskarżenia o wykorzystywanie cygańskich więźniów jednego z obozów koncentracyjnych podczas zdjęć do filmu „Niziny”. Nie zostały jednak udowodnione przed sądem.

Na pustyni i pod wodą

W połowie lat pięćdziesiątych Leni kończy z kinem. Jej pasją staje się fotografia. W 1956 roku po raz pierwszy wyjeżdża do Afryki. Wraca tam wielokrotnie w ciągu kolejnych lat. Zdjęcia wykonane na Pustyni Nubijskiej drukuje „Newsweek” i „The Sunday Times”. Są hitem, chociaż niektórzy krytycy dopatrują się w nich elementów faszystowskiej estetyki. W 1974 roku na Malediwach pierwszy raz w życiu nurkuje. Od tej pory zajmuje się zdjęciami podwodnego świata. Wciąż jej nazwisko kojarzy się jednak z faszyzmem, Hitlerem i „Triumfem woli”. Kiedy w 1987 roku Riefenstahl wydaje pamiętniki, stają się bestsellerem w kilkunastu krajach.

W latach dziewięćdziesiątych Leni udziela wywiadów, uczestniczy też w przeglądzie swoich filmów na festiwalu w Lipsku. Umiera w 2003 roku. Dwa tygodnie po swoich 101. urodzinach. ● ©©

► „Leni Riefenstahl. Epizody niepamięci”. Dziś w Szybie Wilson w Katowicach premiera spektaklu Teatru Śląskiego

Więcej zdjęć na
slaskplus.pl

Zeskanuj
fotokod
telefonem
i zobacz jeden
z filmów
Leni Riefenstahl